

SŁOWO OD REDAKTORA

Tomasz Gąsowski

Sto lat temu zachwiał się w posadach trwający niemal przez całe dziewiętnaste stulecie pokojowy ład europejski. Jego częścią była zniewolona Polska. Rozpoczęta wówczas Wielka Wojna przyniosła miliony ofiar, ale dla zniewolonych narodów środkowo-wschodniej Europy okazała się szansą na wyzwolenie. W pierwszych dniach sierpnia 1914 roku rozpoczął się kolejny, tym razem zwycięski, marsz Polaków do wolności. Zainicjowała go garstka młodzieży, która pod wodzą swego Komendanta wyruszyła wówczas z krakowskich Oleandrów do walki z Rosją. Z czasem ten właśnie moment dziejowy stał się głównym mitem założycielskim niepodległej Polski – II Rzeczypospolitej. Wymowny tytuł naszego czasopisma, jak też nazwa wydającej go Fundacji, skłania nas do skierowania swej uwagi na to wydarzenie i jego następstwa. One właśnie są motywem przewodnim najnowszego, już 45, numeru „Sowińca”.

W tym właśnie nurcie lokują się artykuły przygotowane przez znawców problematyki legionowej. Pierwsze trzy poświęcone zostały różnym aspektom towarzyszącym formowaniu się w Galicji w sierpniu i wrześniu 1914 roku tego załążka polskiego wojska, a kolejny ukazuje na przykładzie Krakowa działalność legionistów w II Rzeczypospolitej. Opierając się na doskonałej znajomości materiałów źródłowych, ich autorzy dokonali rzeczy z pozoru niewykonalnej. Potrafili bowiem rzucić nowe światło na kwestie podejmowane już wielokrotnie w literaturze naukowej i popularnej, a także publicystyce. Dotyczy to zarówno tekstu Kamila Stepana o formowaniu się batalionu kadrowego, jak i artykułu Mateusza Drozdowskiego, który proponuje nowe spojrzenie na Naczelny Komitet Narodowy, stanowiący polityczne zaplecze Legionów. Niezmiernie ciekawe, a równocześnie odkrywcze, jest także precyzyjne ukazanie przez Marka Ciska finansowego wsparcia dla czynu legionowego ze strony galicyjskich Polaków. Czasów późniejszych dotyczy natomiast artykuł pióra Janusza Mierzwy, w którym przedstawił on funkcjonowanie środowiska legionowego w międzywojennym Krakowie. Interesujące uzupełnienie tych rozpraw stanowi publikacja źródłowa „wspomnień Leguna” spisanych przez jednego z uczestników tych wydarzeń Ludwika Nowakowskiego „Bułgara”, a podana do druku przez jego wnuka Krzysztofa.

Znacznie nowszych czasów, bo lat osiemdziesiątych, dotyczy rozprawa autorstwa Marcina Kluzika. Prezentuje ona elementy programowe jednego z nurtów kształtującej się wówczas w Polsce antykomunistycznej opozycji, odwołującego się do ideologii

niepodległościowego socjalizmu. Ideologii dodajmy, która nie obca była w swoim czasie sporej części legionowej młodzieży. Numer dostarcza także informacji o obchodach rocznicowych związanych z walkami na frontach pierwszej wojny światowej na terenie zaboru austriackiego. Obchodów tych zorganizowano wcale sporo, niektóre miały charakter kameralny, a inne okazały się wydarzeniami niebagatelnych rozmiarów. Tak też stało się w przypadku upamiętnienia bitwy pod Limanową, o czym pisze Stanisław Czachura. Niniejszy tom kończy opowieść zmarłego niedawno wybitnego działacza Konfederacji Polski Niepodległej Stanisława Palczewskiego snuta w rozmowie z Mirosławem Lewandowskim. Pozostaje zatem oddać się lekturze w oczekiwaniu na następny numer „Sowińca”.